

Asia: VN/2215/2025

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hankintatietovarannosta ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Huomionne vaikutusten arvioinnista?

Esityksessä kirjanpitoyksiköllä on vastuu merkitä suojattavat tiedot salattaviksi. Jotta asiakirjojen ja laskujen käsittelijät ymmärtäisivät tarkastella talouden ja hankinnan järjestelmissä julkisuusasteen ja lisätä tarvittavilta osin salausmerkinnät, vaatii se lisätyötä virastoissa. Tämän tekee osin haasteelliseksi se, että osa laskuista voi pohjautua turvallisuusviranomaisten yhteisiin sopimuksiin, joiden tietoja ei ole perusteltua julkaista avoimen tietoaaineiston osana. Tarkoituksena muutoinkin on jo pidempään ollut toiminnan tehokkuuden kasvattaminen, jolloin lisääntyvä työ ei vaikuta perustellulle. Huonoimmillaan tämä voi johtaa myös aineistojen ylliluokitteluun.

Esityksessä kuvatun mukaisen tietovarannon myötä virastoihin syntyy uusi työvaihe asiakirjojen käsittelyyn, jossa aineistojen omistaja arvioi aineiston jaettavuutta, tekee tarvittaessa luokittelua ja tiedon suojausta. Tästä syntyy lisääntyvää työtä ja lisääntyviä kustannuksia.

Sopimusten uudelleen kilpailutusten määrää lisäävänä toimenä lausuttavana olevassa luonnoksessa esitettyä uudistusta on vaikea nähdä. Emme usko, että hankintayksiköt tarkoituksella ylläpitäisivät taloudellisesti merkittäviä sopimuksia, jotka ovat muuttuneet taloudellisesti kannattamattomiksi.

Pelastusopisto yhtyy lausunnossaan Kuntaliitto ry:n ja Hyvil oy:n eriäviin mielipiteisiin.

2. Huomionne ehdotetusta hankintatietovarantolaista ja sen perusteluista?

Hankintatietovarannon perustamista koskevaa tavoitetta voidaan lähtökohtaisesti pitää kannatettavana julkisten hankintojen avoimuuden lisäämisen näkökulmasta. Esityksessä ehdotettu toteutustapa on kuitenkin ongelmallinen. Katsomme, että valtiolla jo käytössä oleva tutkihankintoja.fi -palvelu tuottaa riittävän näkyvyyden julkisiin hankintoihin.

On tärkeää, että esitetyn uudistuksen myötä ei julkaista tietoa, jonka tulisi pysyä salassa. Riskinä on paljastaa tietoa, joka yksin tai yhdisteltynä muuhun tietoon vaarantaa kansallisen turvallisuuden. Katsomme, että esityksessä tiedon kasaantuminen luo uusia uhkia organisaatioiden varautumiseen sekä altistaa organisaatiot toimitusketju-, tieto- ja kyberhyökkäyksille.

3. Huomionne ehdotetuista muutoksista julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin ja vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annettuun lakiin sekä edellä mainittujen lakien perusteluista?

Ei huomioita.

4. Huomionne ehdotetuista muutoksista Valtiokonttorista annettuun lakiin ja niiden perusteluista?

Esityksessä todetaan yhdistetyistä tiedoista, että Valtiokonttorille säädettäisiin velvollisuus julkaista hankintatietovarannon tietoja esityksen mukaisesti. Perusteluissa todetaan, että Valtiokonttori voisi jättää julkaisematta tiedon, jos sen julkaiseminen yhdistettynä muihin avoimiin tietoihin aiheuttaisi ilmeisen uhan kansalliselle turvallisuudelle, varautumiselle tai esimerkiksi paljastaisi liikesalaisuuden. Perusteluissa ei kuitenkaan selkeästi käy ilmi, kuinka tämä harkinta tehdään ja mikä tiedon omistajan rooli tätä harkintaa tehtäessä on.

Julkisissa hankinnoissa julkisuuslain mukaisesti tieto tarjouksen vertailussa käytettävästä kokonaishinnasta on annettava, mutta täsmällisemmät hintatiedot tai tarjoajien hinnoitteluperiaatteet on määritetty pidettäväksi liikesalaisuuden piiriin kuuluvina tietoina. Luonnoksesta ei käy ilmi, kuinka vastuut mahdollisissa liikesalaisuuteen liittyvien tietojen julkaisemisessa menisivät, jos Valtiokonttorin julkistaessa hankintatietovarannon tietoja tarjoajan liikesalaisuus tulisi paljastetuksi hankintayksiköstä riippumattomasta syystä.

5. Muut mahdolliset huomionne hallituksen esitysluonnoksesta?

Ei huomioita.

Tervonen Janette
Pelastusopisto